

Sygn. akt III C 335/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lipca 2015 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Błażej Domagała

Protokolant: pomocnik biurowy Sylwia Koszewska

po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2015 roku w Warszawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości układowej w G.

przeciwko O. M.

z udziałem nadzorcy sądowego J. Ł.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości układowej w G., któremu przysługuje w stosunku do D. M. wierzytelność wynikająca z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 22 września 2005 roku (Sąd Okręgowy w Gdańsku, sygn. akt. IX GNC 710/05), umowę darowizny z dnia 16 stycznia 2014 roku, sporządzoną przed notariuszem E. M. (rep. nr (...)), w zakresie w jakim dłużniczka D. M. darowała pozwanemu O. M. przysługujący jej udział w nieruchomości stanowiącej działkę (...), obręb (...), o obszarze 0,0740 ha, położoną w M. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Wołominie prowadzi księgę wieczystą (...);

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

III. koszty procesu między stronami znosi;

IV. nakazuje pobrać od powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości układowej w G. i pozwanego O. M. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie kwoty po 2257,71 zł (dwa tysiące dwieście pięćdziesiąt siedem złotych i 71/100) każdy, tytułem nieopłaconych kosztów sądowych.

Sygn. akt III C 335/15

UZASADNIENIE

W dniu 30 września 2014 roku (data stempla pocztowego) (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w G. (obecnie w upadłości układowej) wniosła pozew przeciwko O. M. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny z dnia 16 stycznia 2014 roku, sporządzonej w formie aktu notarialnego Rep. nr (...) przed notariuszem E. M., mocą której J. M. i D. M. darowali swojemu synowi – O. M. nieruchomość położoną w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Wołominie prowadzi księgę wieczystą (...). W dalszej części pozwu powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego (pozew k. 1-24).

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 31 grudnia 2015 roku (data stempla pocztowego) pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego (odpowiedź na pozew k. 38-45).

Pismem z dnia 20 lutego 2015 roku (data stempla pocztowego) – po wyznaczeniu rozprawy - powód cofnął powództwo w części, tj. dotyczące uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny z dnia 16 stycznia 2014 roku sporządzonej aktem notarialnym nr (...) zawartej przed notariuszem E. M., na mocy której J. M. darował swojemu synowi – O. M. udział 1/2 w nieruchomości położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Wołominie prowadzi księgę wieczystą (...) (k. 64-65).

Pozwany nie zajął stanowiska w przedmiocie zgody na powyższą czynność dyspozytywną.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w sprawie.

Wobec upadłości układowej powódki o toczącym się postępowaniu zawiadomiono nadzorcę sądowego, który nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Dnia 22 września 2005 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku Wydział IX Gospodarczy, nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym, nakazał pozwanej D. M., aby zapłaciła na rzecz Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 100.968,90 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 maja 2005 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.292,10 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (nakaz zapłaty k. 3).

W oparciu o powyższy nakaz zapłaty Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Wołominie S. S. na wniosek powódki wszczął przeciwko dłużniczce D. M. postępowanie egzekucyjne o sygnaturze akt KM 8089/13 i KM 258/07 (bezsporne).

Wyrokiem z dnia 17 lipca 2006 roku Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie rozwiązał przez rozwód związek małżeński zawarty 12 maja 1990 roku pomiędzy J. M. a D. M., ustanawiając tym samym ich odrębność majątkową (wyrok k. 42).

Wierzyciel Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. złożyła do Sądu Okręgowego w Gdańsku wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika. Przedmiotowy wniosek został oddalony postanowieniem z dnia 14 września 2006 roku (postanowienie k. 43).

Pismem z dnia 04 lipca 2011 roku Komornik Sądowy poinformował wierzyciela, iż w toku przeprowadzonych czynności nie ujawniono ruchomości podlegających zajęciu, nie ujawniono rachunku bankowego wykazującego obrót, nie ujawniono źródła stałych dochodów, nie ujawniono wierzytelności, a także nie ustalono nieruchomości należących do dłużnika (zawiadomienie k. 145).

Z uwagi na bezskuteczność prowadzonej egzekucji w związku z brakiem składników majątkowych dłużnika, przedmiotowa egzekucja została umorzona w dniu 30 czerwca 2011 roku (umorzenie egzekucji k. 147).

J. M. i D. M. (uprzednio Z.) byli właścicielami nieruchomości położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Wołominie prowadzi księgę wieczystą (...) (odpis treści księgi wieczystej nr (...) k. 7-22).

Umową darowizny z dnia 16 stycznia 2014 roku sporządzoną aktem notarialnym nr (...) zawartą przed notariuszem E. M., J. M. i D. M. (uprzednio Z.) powyżej wskazaną nieruchomość podarowali swojemu synowi O. M.. (akt notarialny k. 129-133).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie kserokopii dokumentów urzędowych i prywatnych znajdujących się w aktach postępowań sądowych i egzekucyjnych złożonych do akt niniejszej sprawy, niekwestionowanych

co do zgodności z oryginałami dokumentów. Dowody te były spójne, logiczne, uzupełniały się wzajemnie, nie pozostawiając wątpliwości co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Innych dowodów strony nie zgłaszały, zgromadzony materiał pozwalał na rozstrzygnięcie sprawy.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie w części, w jakiej powód domagał się uznania za bezskuteczną umowy darowizny z dnia 16 stycznia 2014 roku, na mocy której D. M. darowała pozwanemu O. M. nieruchomość.

Kwestią bezsporną w niniejszej sprawie był fakt istnienia niewyegzekwowanej wierzytelności powoda, opisanej w żądaniu pozwu, względem D. M. (uprzednio Z.). Poza sporem pozostawał również fakt nabycia przez pozwanego O. M. nieruchomości na podstawie umowy darowizny. Powyższe okoliczności wynikały ze złożonych w sprawie dokumentów, nie kwestionowanych przez strony niniejszego postępowania.

Kwestiami spornymi, a jednocześnie mającymi kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było ustalenie, czy w wyniku zawartej umowy darowizny D. M. (uprzednio Z.) działała w celu pokrzywdzenia powoda i czy pozwany posiadał o tym wiedzę – bądź mógł się o tym dowiedzieć przy zachowaniu należytej staranności.

Zgodnie z treścią art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Cytowany przepis wprowadza instytucję skargi pauliańskiej, której istotą jest ochrona wierzyciela przed czynnościami podejmowanymi na jego niekorzyść przez dłużnika. Aby wskazana instytucja mogła znaleźć zastosowanie, winny być spełnione wszystkie wymienione w przepisie przesłanki.

W myśl § 2 cytowanego powyżej przepisu czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Niewątpliwym w ocenie Sądu było to, że na skutek zawarcia umowy darowizny nieruchomości opisanej w pozwie, dłużniczka stała się niewypłacalna w stopniu wyższym niż przed jej dokonaniem. Fakt niewypłacalności dłużniczki D. M. został wykazany przez wierzyciela, znajdował potwierdzenie w toku postępowań egzekucyjnych, które zostały skierowane do nieruchomości, ruchomości, rachunków bankowych, a także innych jej praw. Bezsporna wierzytelność powoda wynosi w dalszym ciągu, zgodnie z tytułem wykonawczym, kwotę 100.968,90 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 maja 2005 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.292,10 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Mając na uwadze, iż sytuacja majątkowa dłużniczki nie pozwalała na zaspokojenie wierzyciela, ponieważ nie posiada ona majątku, zasadnym był wniosek, że na skutek darowizny, a co za tym idzie przeniesienia należącego do niej udziału w nieruchomości na wyłączną własność pozwanego, stała się ona niewypłacalna co najmniej w stopniu wyższym niż przed dokonaniem tej czynności, zaś jej działanie zostało dokonane z pełną świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Świadczy o tym fakt dokonania zaskarżonej czynności pomimo prowadzonej bezskutecznie wobec D. M. egzekucji, co wykazała powódka.

Niewątpliwym było, że na skutek zawarcia umowy pozwany uzyskał korzyść majątkową. Korzyścią majątkową w rozumieniu art. 527 k.c. jest nabycie przez osobę trzecią prawa majątkowego, przedstawiającego pewną wartość (wyrok SA w Gdańsku z dnia 28 października 1999 r., I ACa 638/9, OSA 2002, z. 2, poz. 14). Mając na uwadze powyższe, w niniejszej sprawie nabycie przez pozwanego nieruchomości o znacznej wartości pod tytułem darmym, niewątpliwie należało uznać za korzyść majątkową.

W ocenie Sądu w toku postępowania zostało wykazane także, iż pozwany O. M., syn dłużniczki D. M., wiedział bądź mógł przy zachowaniu należytej staranności dowiedzieć się o działaniu dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. W tym miejscu wskazać należy, że w niniejszej sprawie należało zastosować domniemanie ustanowione

w treści art. 527 § 3 k.c. Z przepisu tego wynika, że jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

W judykaturze podkreśla się, że ze względu na funkcję przepisu art. 527 § 3 k.c., tj. ustanowienie domniemania wiedzy osoby trzeciej o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli, relację „bliskości” między dłużnikiem a osobą trzecią należy odnosić do takich stosunków faktycznych między tymi podmiotami, które umożliwiają osobie trzeciej uzyskanie wiedzy o sytuacji majątkowej dłużnika i okolicznościach jego działania /tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 września 1996 r., I ACr 418/96, TPP 2003, nr 3, s. 125/. Stosunek bliskości musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej przez dłużnika (por. B. Łubkowski (w:) Kodeks..., s. 1247; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System..., t. 6, s. 1266). Z uwagi na fakt, iż pozwany O. M. znajduje się w kręgu najbliższej rodziny dłużniczki D. M., Sąd na podstawie przytoczonego powyżej przepisu i wobec treści art. 234 k.p.c. związany był domniemaniem prawnym, którego w niniejszym postępowaniu nie obalono.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że zaskarżona czynność była darowizną. Analogiczne zastosowanie w tym przypadku będzie więc miał także art. 528 k.c. mówiący o tym, że jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Podsumowując. Wszelkie przesłanki określone w powoływanych przepisach zostały przez powódkę wykazane. Udowodniono przysługiwanie jej wierzytelności, jej tytuł oraz wysokość, która istniała w dacie dokonania zaskarżonej czynności oraz w chwili wniesienia pozwu. Powodowa spółka wykazując bezskuteczność egzekucji oraz brak innego majątku dłużniczki udowodniła, że D. M. dokonując zaskarżonej czynności uniemożliwiła wierzycielowi całkowite zaspokojenie w drodze egzekucji przysługującej mu względem niej wierzytelności. Na podstawie powołanych faktów, z których wynikało, że majątek dłużniczki nie pozwalał na zaspokojenie powódki w chwili dokonania zaskarżonej czynności oraz w momencie wytoczenia powództwa - wobec braku wniosków pozwanego - można było wyprowadzić domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że taki sam stan istniał w chwili wyrokowania. Tym samym udowodnione było, że skutek zaskarżonej czynności doszło do pokrzywdzenia wierzyciela oraz, że dłużniczka działała w tym zakresie ze świadomością jej skutków. Poza sporem było, że pozwany nieodpłatnie uzyskał korzyść majątkową, zaś domniemania prawne nakazywały przyjęcie, że miał wiedzę o dokonaniu czynności przez dłużniczkę ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Argumentacja pozwanego, że wobec obciążenia nieruchomości darowanej pozwanemu hipotekami wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia, ze względu na treść art. 1025 k.p.c., nie miała znaczenia dla rozpoznania sprawy. Stanowiła jedynie rodzaj hipotetycznych założeń co do wyniku skierowania egzekucji do nieruchomości. Wskutek wyzbycia się jej przez dłużniczkę wynik ewentualnego postępowania egzekucyjnego należy jedynie do sfery przypuszczeń. Faktem zaś jest, że na skutek dokonania zaskarżonej czynności wierzycielowi uniemożliwiono chociażby podjęcie próby zaspokojenia z nieruchomości. W sposób pozbawiony wątpliwości należało więc przyjąć, że powódka została pokrzywdzona przez dłużniczkę.

Wobec spełnienia koniecznych przesłanek wynikających z art. 527 k.c. a także art. 528 k.c. powództwo podlegało uwzględnieniu w części, w jakiej powódka ostatecznie domagała się uznania za bezskuteczną umowy darowizny, co spowodowało orzeczenie jak w pkt 1 wyroku.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zajął stanowiska co do częściowego cofnięcia pozwu, tj. w zakresie darowania przez J. M. synowi O. M. swojego udziału w nieruchomości położonej w miejscowości M., Sąd zobligowany był do wydania rozstrzygnięcia w tym zakresie.

W przypadku czynności dokonanej pomiędzy pozwanym i jego ojcem nie zostały wykazane przesłanki z art. 527 k.c. Wyrokiem z dnia 17 lipca 2006 roku, wydanym w sprawie o rozwód, sygn. akt III C 208/06, Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie, rozwiązał przez rozwód związek małżeński zawarty pomiędzy J. M. i D. M., tym samym

ustanawiając rozdzielność majątkową pomiędzy nimi. Powódka nie dysponuje tytułem wykonawczym przeciwko J. M., nie jest jego wierzycielem, co za tym idzie Sąd oddalił powództwo w przedmiocie uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowy darowizny z dnia 16 stycznia 2014 roku, w zakresie w jakim J. M. darował swojemu synowi – O. M. udział 1/2 w nieruchomości położonej w miejscowości M., dla której Sąd Rejonowy w Wołominie prowadzi księgę wieczystą (...).

Zgodnie z art. 100 k.p.c. w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Wobec pierwotnego sprecyzowania powództwa, jego częściowego cofnięcia już po wniesieniu odpowiedzi na pozew i wyznaczeniu rozprawy, uwzględnieniu żądania – co do zasady – w połowie, należało znieść koszty procesu pomiędzy stronami. Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt 3 wyroku na podstawie powołanego powyżej przepisu.

Z uwagi na opłacenie pozwu jedynie w części, uwzględniając ostateczną wartość przedmiotu sporu oraz mając na uwadze wydatki tymczasowo poniesione przez Skarb Państwa, Sąd był zobligowany do orzeczenia o nieopłaconych kosztach sądowych (opłata od pozwu oraz wynagrodzenie za wydanie wypisu aktu przez notariusza – postanowienie z 30 czerwca 2015 r.). Mając na uwadze art. 113 ust. 1 w zw. z art. 100 k.p.c. oraz wynik procesu, nakazano pobrać od stron kwoty po 2257,71 złotych tytułem nieopłaconych kosztów sądowych, co spowodowało orzeczenie jak w pkt 4 wyroku.